

A beregszászi zászlóbontás emlékére

Anno 1703

Mint ismeretes a Rákóczi-szabadságharc nyitánya és első csatározásai is a történelmi Magyarország északkeleti területeihez, Ung, Bereg, Ugocsa és Máramaros megyékhez fűződnek. Háromszáz éve annak, hogy Esze Tamás, Kiss Albert és Szalontai György felkereste II. Rákóczi Ferencet Brezán várában, arra kérve, álljon a tiszaháti lázadó parasztok élére. Ő vállalta ezt a felkérést és kiáltványt intézett Magyarország minden lakójához felszólítva őket a Habsburgok elleni harcra. A követeknek átadott *Cum deo pro patrie et libertate* feliratú zászlót egy hónappal később először Beregszászon, a mai II. Rákóczi Ferenc téren bontották ki, ez jelentette a tiszaháti felkelés kezdetét.

A trianoni béke által elszakított területen élő magyarok, ragaszkodva hagyományaikhoz és történelmükhöz, ma is őrzik a nagyságos fejedelem és a szabadságharc emlékét. Az 1703. év eseményeire idén május 24-én emlékeztek meg Beregszászon a Kárpátaljai Magyar Kulturális Szövetség (KMKSZ) és a Kárpátaljai Magyar Tanárképző Főiskola (KMTF) által szervezett ünnepséggel és tudományos konferenciával. A konferencia előtt az egybegyűltek részt vettek a Bethlen-kastély falán található II. Rákóczi Ferenc emléktábla koszorúzási ünnepségén. A köszöntőt tartó Horkay Sámuel, a KMKSZ Beregszászi Alapszervezetének elnöke, a vendégek bemutatása után átadta a szót Zachar József hadtörténész professzornak, az Egri Egyetem tanszékvezető tanárának, hogy tartsa meg ünnepi beszédét. A rövid történelmi áttekintést adó hadtörténész hangsúlyozta: *„Boldogan jövök mindig ide, mert tudom, hogy az itteni magyarok szívében ma is él a haza szent ügye. Innen indult a szabadságharc, és végül itt is kellett véget érnie. A magyar nép történetében ekkor fogott utoljára fegyvert megoszlás nélkül, bízva a magyarság erejében, egymásért, hazájukért Isten nevében.”*

Az emlékezés koszorúinak elhelyezése után az érdeklődők a KMTF kollégiumának nagytermében mintegy tucatnyi előadást hallgathattak meg a szabadságharc tárgyköréből. A konferenciát Orosz Ildikó, a KMTF elnöke nyitotta meg, majd az évforduló alkalmából

bejelentette, hogy a főiskola fel kívánja venni II. Rákóczi Ferenc nevét, és a továbbiakban Kárpátaljai Magyar Rákóczi Ferenc Tanárképző Főiskola néven működik tovább. Az előadások menetét Soós Kálmán, történész, a főiskola rektora irányította. A délelőtti programban a már említett Zachar József professzor tartott előadást *Katonászkodó magyarok Hegyaljától Tiszahátig 1697–1703* címmel, amelyből megtudhattuk, miként kerültek magyarok a császár hadseregébe. Katus László, a Pécsi Tudományegyetem tanszékvezető professzora a Rákóczi-szabadságharc és a magyar rendi képviseleti monarchia utolsó szakaszát, valamint a szatmári béke következményeit mutatta be. A professzor párhuzamot vont a szabadságharc kimenetele, a kiegyezés és a napjainkban aktuális EU-integráció között, mivel véleménye szerint nagy a valószínűsége annak, „*ha 1711-ben más döntés született volna – ma ez nem következhetett volna be*”. A főiskola tanárai közül Gönczi Andrea tartott előadást *A Rákóczi-szabadságharc és a nemzetiségek* címmel, amelyből szemléletes képet kaphattunk Északkelet-Magyarország etnikai összetételéről a XVIII. század elején, illetve a nemzetiségek (ruszinok, szlovákok, románok, németek, szerbek) részvételéről a szabadságharcban. Az előadó, főként II. Rákóczi Ferenc emlékirataira támaszkodva, bemutatta a fejedelem első találkozását a ruszinokkal, illetve megtudhattuk, hogy a Rákóczi őket tartotta leghűségesebb népének, mivel csatlakozásuk után „*többet nem álltak el mellőle*”, és aktívan részt vettek a felszabadító háborúban. Csatáry György előadásában – *A beregszászi zászlóbontás* – részletesen megismertette a hallgatókkal az 1703. évi, vidékünkön kibontakozó eseményeket. A délelőtti program befejezése után az érdeklődők megtekinthették *A Rákóczi-szabadságharc és kora dokumentumainak* kiállítását a Kárpátaljai Állami Levéltárban.

A konferencia délutáni szekciójában elsőként Henzsel Ágota nyíregyházi levéltáros kapott szót, aki *A Rákóczi-szabadságharc iratai a Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Levéltárban* címmel tartott szemléletes és a hallgatóság számára újszerű előadást. Majd Mészáros Kálmán Papp Mihály mutatta be a szabadságküzdelemben játszott szerepét. A kárpátaljai történészek közül Fakász Mihály hadtörténész mesélt a munkácsi vár szerepéről a Rákóczi-szabadságharcban, míg Keresztyén Balázs művelődéstörténész az Ugocsa megyei

eseményekről és szereplőikről nyújtott átfogó képet. A KMTF történelem- és társadalomtudományi tanszékének tanárai is kivették részüket a téma megvilágításában. Így Szamborovszkyné Nagy Ibolya arról beszélt, hogyan, milyen súllyal jelenik meg a kárpátaljai magyar tankönyvekben a Rákóczi-szabadságharc, míg e sorok írója az ukrán helytörténetírás Rákóczi-képének felemás jellegéről számolt be, hiszen „*az írások jelentős része még mindig túlpolitikált, irodalomjegyzékük pedig főleg a szovjet éra terméséből merít*”. Így nem meglepő – tudhattuk meg – a szabadságharc okai és veresége, Rákóczi szerepvállalása kapcsán a túlzott osztálycentrikus látásmód előtérbe kerülése, illetve olyan, ma használatos földrajzi fogalmak, mint például Kárpátalja, Szlovákia, vagy a trianoni Magyarország ahistorikus szerepeltetése a 18. század elején. Ezeket a következtetéseket az előadó a rendszerváltás utáni tíz évben megjelent helytörténeti kiadványok jelentős részének feldolgozásával vonta le, megvizsgálva magyarságképeket, illetve vonatkozó témákat.

A főiskola hallgatói közül Baráth Júlia számolt be kutatási eredményeiről, aki Bercsényi Miklós Ung megyei tartózkodását tanulmányozta 1692–1701 között. Ezután a résztvevők egy húsz perces vita keretében feltehették kérdéseiket az előadóknak, amelyekre kimerítő választ kaptak. Az egynapos konferencia végeztével mindenki elégedetten távozott, mivel az előadások rendkívül érdekesek és színvonalasak voltak.

A konferencia résztvevői másnap jelen voltak a Salánkon rendezett Rákóczi-émlékünnepségen és szoboravatáson. Salánk és környéke hagyományosan kuruc vidék. Amikor 300 évvel ezelőtt a magyar nemzet és a haza nevében Rákóczi harcba szólította az egyszerű, többnyire írástudatlan népet, igen sok salánki csatlakozott hozzá. A falu központjában ennek emlékére létesített emlékparkban Koltay László, falfaragóművész Rákóczi-szobrát avatták fel. Az ünnepséget megnyitó Péntes Elemér, a település polgármestere után Kovács Miklós, a KMKSZ elnöke szólalt fel. Az elnök párhuzamot vont a három évszázada lezajlott események és napjaink között, hangsúlyozva azt, hogy az egyénnek minden korban választania kell a szabadság zászlaja és az elnyomás jelképei között, és sokszor ez a döntés igen nehéz, mégis meg kell tenni. Zachar József és Lendvai

Zoltán felszólalásai után Tegze Lóránt református lelkész és Levcsenko Róbert görög katolikus parochus megáldották és megszentelték a szobrot. Délután a községben falunapot tartottak, ezzel adva méltó befejezést az ünnepségnek.